

2025-07-24
S2025/01366**Socialdepartementet**Brottsoffermyndigheten
901 09 Umeå

Uppdrag till Brottsoffermyndigheten att ta fram en nationell plan för barnahus samt ge stöd till och följa utvecklingen av samverkan avseende våldsutsatta barn

Regeringens beslut

Regeringen ger Brottsoffermyndigheten i uppdrag att ta fram en nationell plan för samordning av barnahusverksamheterna i Sverige i syfte att förbättra likvärdigheten och tillgången till insatser för alla barn oavsett förutsättningar eller var i landet de bor. I uppdraget ingår även att ge stöd till och följa utvecklingen av samverkan avseende våldsutsatta barn som deltar i en brottsutredning.

Brottsoffermyndigheten ska när uppdraget utförs inhämta synpunkter och erfarenheter från Barnombudsmannen, Jämställdhetsmyndigheten, Polismyndigheten, Rättsmedicinalverket, Socialstyrelsen, Åklagarmyndigheten och Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn). Brottsoffermyndigheten ska ha en tät och kontinuerlig dialog med Barnafrid samt tillvarata deras kunskap på området. Brottsoffermyndigheten ska även inhämta synpunkter och erfarenheter från barnahussamordnare och Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Brottsoffermyndigheten ska senast den 28 april 2026 lämna en skriftlig delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet med kopia till Arbetsmarknadsdepartementet och Justitiedepartementet).

Brottsoffermyndigheten ska senast den 28 januari 2028 lämna en skriftlig slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet med kopia till Arbetsmarknadsdepartementet och Justitiedepartementet).

För uppdraget får Brottsoffermyndigheten under 2025 använda högst 1 500 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet för budgetåret 2025 uppförda anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder, anslagsposten 12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut.

För att bistå Brottsoffermyndigheten vid genomförandet av uppdraget får Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn) under 2025 använda högst 500 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2025 uppförda anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagsposten 5 övriga utvecklingsmedel.

Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2025.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2026 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Bakgrund

Målet för barnrättspolitikerna är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. I detta ligger att allt våld mot barn ska upphöra. Denna målsättning finns även i det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra samt att kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Artikel 19 i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) slår fast att alla barn har rätt till skydd mot alla former av våld. Enligt artikel 39 i konventionen ska alla lämpliga åtgärder vidtas för att främja fysisk och psykisk rehabilitering samt social återanpassning av ett barn som har utsatts för någon form av vanvård, utnyttjande eller övergrepp och det ska äga rum i en miljö som främjar barnets hälsa, självrespekt och värdighet.

Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag, lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. FN:s kommitté för

barnets rättigheter (barnrättskommittén) som bevakar efterlevnaden av konventionen har i sina senaste slutsatser och rekommendationer rekommenderat Sverige att anta lagstiftning i syfte att säkerställa en sektorsövergripande samordning av utredningar och övergripande kvalitetsstandarder för stödtjänster vid barnhus, bl.a. vid vittnesförhör, medicinska utvärderingar och terapeutiskt stöd till brottsoffer. I EU-kommissionens förslag till Europaparlamentet och rådets direktiv om ändring av direktiv 2012/29/EU om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF finns förslag om riktade och integrerade stödverksamheter för barn som brottsoffer.

Samhället ska tillgodose brottsutsatta barns rättigheter och för det syftet är samverkan mellan myndigheter nödvändig. Barnahus är en samverkansmodell och namnet på verksamheter där polis, åklagare, socialtjänst och hälso- och sjukvård samverkar i gemensamma lokaler i utredningsprocessen vid misstanke om vålds- eller sexualbrott mot barn. Målet för samverkan är att barn, när det finns misstanke om att de varit utsatta för brott, ska tillförsäkras rättstrygghet, gott bemötande och stöd samt vid behov omgående kris- och behandlingsinsatser. I dagsläget finns 33 barnahus i Sverige.

Flera utvärderingar av samverkan vid misstanke om brott mot barn visar att det finns stora brister. Linköpings universitets (Barnafrid – nationellt kunskapscentrum) utvärdering av barnhusverksamheterna i Sverige från 2018, som genomfördes på regeringens uppdrag, visar att grundläggande problem som även framgått av tidigare utvärderingar alltjämt kvarstår (S2018/00212/FST). Av utvärderingen framgår att det finns många välfungerande barnahus men att det finns stora skillnader vad gäller organisation och verksamhet. De brister som lyfts i utvärderingen är bl.a. otydligheter i de nationella riktlinjerna, tillgång till rättsmedicinsk, barnmedicinsk och barn- och ungdomspsykiatrisk kompetens, avsaknad av nationell styrning och statistik och behov av att se över målgrupper. Barnafrid konstaterar i utvärderingen att det saknas nationell styrning och samordning.

Riksdagen har tillkännagegett för regeringen att en nationell plan för barnahusens verksamhet ska tas fram för att förbättra likvärdigheten och

tillgången till insatser för alla barn oavsett var i landet de bor (bl.a. bet. 2019/20:JuU29 punkt 34, rskr. 2019/20:233).

I betänkandet En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70) identifierar utredningen liknande utvecklingsbehov avseende samverkan kring våldsutsatta barn. Utredningen fann under arbetet att alla våldsutsatta barn i Sverige inte har tillgång till ett barnahus, att våldsutsatta barn inte får ett likvärdigt bemötande på barnahus och att de gemensamma nationella riktlinjerna och kriterierna för barnahus inte efterlevs. Utredningen fann även att det finns en osäkerhet kring sekretess mellan de samverkande parterna, att hälso- och sjukvårdens närvaro i barnahus behöver utvecklas såväl som tillgången till stöd och behandling. Vidare fann utredningen att det finns en felaktig uppfattning om rättsväsendets företrädare och att det finns brister avseende uppföljning av barnahus och att barnahusen saknar nationell samordning.

Utredningen konstaterar att det i dagsläget inte finns någon aktör som har en överblick eller ett övergripande ansvar för att samordna, ge stöd och följa utvecklingen kopplat till samverkan över landet kring barn som deltar i en brottsutredning med anledning av misstanke om våldsutsatthet. Vidare menar utredningen att en sådan aktör efterfrågas av verksamma inom området.

Alla former av våld mot barn ska upphöra. Att motverka våld mot barn och främja samarbete och samverkan, såväl nationellt som internationellt, är högt prioriterade frågor för regeringen. Stödet till våldsutsatta barn ska inte skilja sig åt beroende på barnets förutsättningar eller var i landet barnet bor. Stärkt stöd till barn och unga som upplever våld identifieras även som ett särskilt utvecklingsområde i regeringens treåriga åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026. Mot denna bakgrund uppdrar regeringen åt Brottsoffermyndigheten att nationellt samordna barnahusen, ge stöd till och följa utvecklingen av samverkan avseende våldsutsatta barn som deltar i en brottsutredning.

Närmare om uppdraget

Brottsoffermyndigheten ska inom ramen för uppdraget:

- Verka för ökad likvärdighet över landet för barn och unga både vad gäller tillgång, tillgänglighet och kvalitet, bl.a. genom att ta fram en nationell plan för samordning av barnahusverksamheterna i Sverige, stötta spridningen av samverkansmodellen barnahus och andra liknande samverkansformer avseende våldsutsatta barn som deltar i en brottsutredning.
- Ge olika former av stöd till landets barnahus och liknande samverkansformer i syfte att öka likvärdigheten över landet och åtgärda iakttagna brister.
- Följa utvecklingen inom barnahusen och liknande samarbetsformer utifrån rådande nationella riktlinjer kring barn som misstänks vara utsatta för brott och kriterier för landets barnahus och barnkonventionen. Åsikter från barn och unga, inklusive barn och unga med funktionsnedsättning, med egen erfarenhet av att besöka och förhöras på ett barnahus ska inkluderas kontinuerligt.
- Verka för kunskapsspridning, stärkt implementering, spridning av goda exempel och att barnets rättigheter enligt barnkonventionen tillgodoses i praktiken.
- Synliggöra strukturella och övergripande brister, utmaningar och behov. Det kan t.ex. bestå i att utveckla och sprida gemensamma arbetsmetoder, utformning av nya och spridning av redan befintliga kunskapsstöd, att synliggöra behov av särskilda åtgärder hos vissa grupper av barn och att identifiera det som kan standardiseras som t.ex. samarbetsavtal mellan de samverkande parterna.

Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt kunskapscentrum) har sedan 2015 regeringens uppdrag att samla och sprida kunskap om våld och andra övergrepp mot barn. En viktig målgrupp för Barnafrid är de yrkesverksamma som samverkar inom Sveriges barnahus eller andra liknande samarbetsformer. Brottsoffermyndigheten ska därför vid genomförandet av uppdraget nära samverka med Barnafrid.

Brottsoffermyndigheten ska i genomförandet av uppdraget hålla sig informerad om uppdraget om stärkt samverkan när det finns misstanke om att barn har utsatts för våldsbrott som samordnas av Polismyndigheten.

Brottsoffermyndigheten ska i arbetet med uppdraget ha ett barnrätts-, funktionshinders- och jämställdhetsperspektiv. I arbetet ska barns och ungas egna åsikter och erfarenheter kontinuerligt tillvaratas.

Regeringen beräknar att avsätta medel för genomförandet av uppdraget även under 2026 och 2027, under förutsättning att riksdagen har anvisat medel för de aktuella anslagen.

På regeringens vägnar

Camilla Waltersson Grönvall

Johanna Strindlöv

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Finansdepartementet/BA
Arbetsmarknadsdepartementet/JÄM
Justitiedepartementet/DÅ, KRIM, L2, PO
Socialdepartementet/HC, SL
Utbildningsdepartementet/UH
Justitieutskottet
Socialutskottet
Barnombudsmannen
Brottsförebyggande rådet
Folkhälsomyndigheten
Jämställdhetsmyndigheten
Kammarkollegiet
Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn)
Myndigheten för delaktighet
Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Polismyndigheten
Rättsmedicinalverket
Socialstyrelsen
Åklagarmyndigheten
Rädda Barnen
Rädda Barnens Ungdomsförbund
ECPAT Sverige
Stiftelsen Allmänna Barnhuset
Svenska Barnläkarföreningen
Sveriges Kommuner och Regioner
UNICEF Sverige